

K PODOBĚ DVORA SE ZÁMKEM V CHLUMU U DOLNÍ LOMNICE

Jan Žižka

Po roce 2012 zanikl beze stop dvůr se zámeckou budovou v Chlumu u Dolní Lomnice (okres Praha-východ). Krátce před tím se podařilo provést rámcový průzkum dvora. Z něho vycházející příspěvek charakterizuje jeho celkové uspořádání a podobu, stáří i stavební úpravy jednotlivých obytných a hospodářských budov.

Klíčová slova: hospodářský dvůr – zámek – brána – chlév – konírna – stodola – vila

On the Homestead and Castle in Chlum near Dolní Lomnice

After 2012, the homestead and castle in Chlum near Dolní Lomnice disappeared without a trace. Shortly before, the homestead was roughly researched. The report, which is based on this research, characterises its overall arrangement and appearance, as well as the age and reconstructions of the residential and farming buildings.

Keywords: homestead – castle – gate – cowshed – stables – barn – villa

Zámek – panským domem s hospodářským dvorem – v Chlumu u Dolní Lomnice v okrese Praha-východ, zaniklým po roce 2012, se zabývá zajímavý příspěvek Jiřího Úlovce.¹⁾ Autor zde na základě archivních pramenů vylíčil dějiny zámku s dvorem, tedy chlumeckého statku od nejstarších zpráv až do jeho zániku na počátku 21. století. Nešlo o dvůr u zámku, ale zámek, spíše zámeček nebo panský dům, byl zcela začleněn do jeho zástavby. Stručně je charakterizována stavební podoba zámku s naznačením stavebního vývoje a dalších obytných částí, převážně z 20. století. Podobu celku s hospodářskými budovami napovídá pouze jedna dochovaná fotografie.

V roce 2011 byl shodou okolností umožněn alespoň rámcový průzkum dvora. Charakteristika hodnot dvora se zámečkem z hlediska stáří a architektonických kvalit měla přispět k jeho záchraně. Tento pokus se bohužel minul účinkem a byla pouze publikována velmi stručná připomínka podoby dvora.²⁾ Nyní však lze podrobněji navázat na příspěvek o dějinách dvora a ukázat jeho uspořádání a stavebně architektonické řešení i stavební dějiny zaniklých budov.

Dvůr stál prakticky o samotě v mírně zvlněné, dosud do určité míry dochované kulturní krajině s mezemi dělicími větší pole mezi lesy. Na severu navazovala na dvůr okrasná zahrada, na východě a jihu jej obklopovala ovocná a zeleninová zahrada, pás sadu vybíhal také od příjezdu ke dvoru směrem k západu.³⁾ Jižně od areálu dvora stálo několik budov, které s dvorem nejspíše majetkově souvisely a také s ním zanikly.

Základní půdorys dvora se stranami orientovanými zhruba ke světovým stranám měl obrys blízký čtverci o straně cca 60 m. Budovy stály na třech stranách, severní se otevírala do zahrady. Jižní stranu uzavírala bývalá konírna, původně mezerami oddělená od budov na západě a východě. Čela těchto budov lícovala s linií nádvorní fasády konírny. Mezi ní a čelem budovy chléva byla brána. Na západní straně stála téměř stejně dlouhá a stejně široká dvojice budov oddělených pouze úzkou mezerou. Jižní polovinu zaujímal již zmíněný kravský chlév, severní pak patrová budova zámečku. Na zámeček pak na severu, mimo čtvercový obrys, navazovala spojovacím krčkem propojená „vila“, vysunutá do plochy zahrady. Mezeru mezi jejím severním čelem a severní ohradní zdí zahrady vyplňovala druhá, zahradní brána. Východní stranu uzavírala jednotně řešená dlouhá budova, širší než budovy na západě. Obsahovala především stodolu o dvou mlatech, na kterou na severu navazovala malá patrová sýpka. Při štítovém čele na jihu byla volská stáj, na severu pak vozová kolna. Od kolny vybíhalo kolmo k západu do prostoru dvora několik kotců pro vepře. Jihovýchodní nároží dvora vyplňovala novodobá hospodářská vestavba, částečně navazující na starší úpravu, která zřejmě souvisela s konírnou.

Stavebně architektonické řešení budov pochopitelně znamenaly různé úpravy, utilitární zásahy a zanedbaná údržba. Nicméně během průzkumu se podařilo získat řadu poznatků o jejich podobě a proměnách.



Obr. 1: Chlum u Dolní Lomnice (okres Praha-východ), celkový pohled na dvůr od jihozápadu. Vlevo v popředí budova zámečku mezi navazující vilou a chlévem, vpravo brána s konírnou, v pozadí část střechy stodoly (všechny snímky autor, 2011).



Obr. 2: Chlum u Dolní Lomnice, nádvorní průčelí bývalé konírny z poloviny 19. století s přístavky z 30. let 20. století.



Obr. 3: Chlum u Dolní Lomnice, brána dvora.

Stlačeně sklenutý vjezdový otvor brány rámovala edikula s redukovanými pseudodórskými pilastry a kladím, nesoucí trojúhelný fronton. Na bránu navazovala navzájem kolmá štítová čela konírny a chléva s velkými termálními otvory vyplněnými cihelnou mřížovinou. Průčelí chléva nad ním zdobily sluneční hodiny. Vnější – jižní fasáda konírny – měla utilitární úpravu zbavenou detailů. Naopak do prostoru dvora se konírna obracela symetricky komponovaným průčelím o pěti osách, členěným redukovanými, pseudodórskými pilastry nesoucími náznak kladí s profilovanou římsou. Trojice středních obdélných polí odpovídala konírně se vstupem v ose budovy, krajní pole kočárovým kolnám. Segmentové záklenky jejich vjezdových otvorů s vraty vybíhaly z hlavic masivnějších pilastrů. Vjezdové otvory překrývaly novodobé, symetricky řešené a sedlovými střechami zastřešené, vstupní přístavky. Interiér byl zastropen obdélnými poli pruských klenob do pasů.

Krávín na západní straně, délkově disponovaný na sedm os, měl navenek složitější úpravu, hmotově rozdělenou na dvě části, zastřešené sedlovými střechami. Jižní část o rozsahu čtyř os měla polopatro na píci, severní pak obytnou nástavbu, výš-

kově odpovídající téměř záměcku. Jednoduché fasády s okenními otvory chléva, rámovanými režnými cihelnými šambránami, sdruženými štěrbinami pícničku a okny v lici obytné části, ukončovaly římsy rozdílné profilace. Trojlodní interiérový chléva s užší střední lodí, odpovídající obslužné chodbě byl zastropen plackovými klenbami do pasů. Pasy vybíhaly z abaků osazených na subtilní železobetonové sloupky. Původní úprava s římsovými hlavicemi se dochovala u přístěnných polopilířů a v interiéru přípravní, oddělené příčkou od prostoru chléva při osazení železobetonových sloupů.

Patrový zámek, oddělený mezerou se schodištěm do obytné nástavby chléva, měl valbami ukončenou sedlovou střechu s lucernovitou věžičkou, vyrůstající ze středu hřebene.⁴⁾ Fasády, členěné především rytmem v lici osazených oken, ukončovala výrazná římsa klasicistní profilace. Architektonicky náročnější řešení mělo pouze východní průčelí o devíti osách, obrácené dovnitř dvora. Důraz byl položen především na členění přízemí s částečně slepými okenními otvory, s ústupkově profilovanými šambránami s podokenními římsami a se suprafenestrami, ukončenými subtilním římsovým profilem. Okenní výplně osazené v lici ven a dovnitř otevíravé, dělené poutcem v horní třetině, měly závěsy se žaludovým ukončením. Na vnější fasádě se v jednom otvoru dochovala barokní „čočkovitá“ mříž. Před průčelím vystupovala jednoduchá předsíň s obdobnými, ale novodobými okny. Zdivo budovy bylo převážně lomové, místy smíšené, s cihelnými obezdívkami a ostěním otvorů. Pod vrchní vrstvou omítky byly patrné zbytky nejstarší, natírané omítky, narušené pekovaním.

Skutečnou ozdobou budovy byla šestiboká věžička, zastřešená drobnou cibulovou střechou. Dřevěné, neoplechované tělo lucerny vyrůstalo z masivní římsy a neslo korunní římsu s náznakem kladí. Trojlaločné nadpraží okenních otvorů spínaly klenáčky zvláště obrysu. Cibule měla výraznou hrotnici s patečním prstencem a makovicí. Z makovice vyrůstala vzhůru čtveřice křivkově vyhnutých prutů nesoucí počáteční písmena německých názvů světových stran. Hrotnice vrcholila otočnou korouhvičkou s letopočtem 1910.

Zámek měl v podstatě v přízemí dispozici příčného čtyřtraktu, s jednotlivými trakty rozdělenými převážně na dvě části podélnými zdmi a příčkami. V druhém traktu od jihu byla schodišťová hala a za ní prostor s téměř půlkruhovou valenou klenbou se čtveřicí pětibokých výsečí. Obdobnou valenou

klenbu měl i sousední prostor. Další valenou klenbu, tentokrát segmentovou, měla někdejší kuchyně v severním traktu, přístupná pravoúhlým kamenným portálem. Její mohutný komín se dochoval v podstřeší. Obdobně řešená dispozice a úprava v prostorů v patře včetně schodišťového prostoru pocházela vesměs z novodobé úpravy zámku. Omítané stropní podhledy rytmoizovaly mořené hoblované trámy. Dveře se zárubněmi a deštěním, nebo obkladem stěn měly světlou fládrouvou úpravu, na podlahách byly položeny vlasy. Vnitřní okenní výplně měly částečně kování se žaludovým ukončením, částečně kování „elegant“. Zajímavá byla oválná úprava jednoho pokoje – salonu s topným zařízením, nebo krb v sousedství. Opadávající omítka se stopami po tapetách odhalila místy starší vrstvu s barevnou výmalbou. Podhledy stropů byly opatřeny hliněnou omítkou, s původní a mladší štukovou vrstvou. Střechu nesl krov Rankovy konstrukce, odpovídající jeho základnímu typu.

Zámeček spojoval s tzv. vilou z cihel vyzděný patrový krček s vnější fasádou členěnou trojicemi slepých otvorů. Podobu nádvoří strany s balkonem opatřeným kovovým zábradlím a tříosou stlačenou arkádou v přízemí překryla utilitární úprava.

Vila měla podobu patrového domu, užšího, ale vyššího než zámeček, disponovaného na tři okenní osy a zastřešeného valbovou střechou. Z nádvoří fasády vystupoval schodišťový rizalit zastřešený přesahující sedlovou mansardou. Hladké fasády, ukončené profilovanou římsou členil rytmus okenních otvorů s novodobými výplněmi členěnými obdobně jako okna zámku. Opadaná omítka na vnější straně odhalila zdivo, v přízemí lomové se zazděným vstupem s kamenným ostěním, v patře cihelné. Vstup do domu v rizalitu zdobila zřejmě keramická deska s reliéfem rytíře na koni s turnajovým dřevcem, zazděná nad jeho nadpražím.

Na severozápadní nároží vily navazovala pilířová brána s pilíři s kamennými římsovými hlavicemi. Dvoukřídlá mřížová vrata se zavíjenými motivy mezi pruty měla křivkově vzepjaté nadpraží. Z něho vyrůstal nástavec se zavíjenými, mřížkovými a převrácenými čabakovitými motivy. Od severního pilíře běžela k východu ohradní zeď parku, u pilíře cihelná, dále vyzděná z lomového kamene, nebo nahrazená pláňkovým plotem.

Na východě uzavírala dvůr hmotově celistvá hospodářská budova, zastřešená částečně dochovanou sedlovou střechou. Vnější i vnitřní fasáda postrádala, kromě z větší části jednoduché římsy, architektonický detail. Pouze v jižní části se na vnější východní fasádě dochoval klasicistní římsový profil s výraznou deskou. Šířku budovy určovala stodola o dvou mlatech se segmentově sklenutými vjezdy, umístěnými při čelních obvodových zdech, vymezujících její interiér. V interiéru stodoly bylo patrné lomové zdivo s mladší nadezdívkou. Původní větrací systém, až na jednu zazděnou šterbinu, zanikl proložením novodobých otvorů. Střechu nesl krov Rankovy konstrukce, z poloviny zničený požárem a v jižní části nahrazený novodobým vaznicovým krovem. Perna a jižní mlat měly povlakový strop. Kamenná zeď oddělovala jižní mlat od stájového prostoru, zřejmě určeného pro tažné voly, zaklenutého čtyřmi obdélními poli pruských kleneb do stlačených pasů, vybíhajících z polopilířů. Na severu navazovala na mlat patrová sýpka s dvojicemi ležatě obdélních zamřížovaných okenních otvorů a v ose umístěným vstupem v přízemí. Sýpka sousedila s vozovou kolnou se segmentově sklenutým vjezdovým otvorem, který tvarově odpovídal vjezdům do stodoly, s dochovanými vraty na točnách. Její interiér byl zaklenut čtyřmi poli placek do pasů, které vybíhaly z plochých polopilířů, dodatečně přízděných k obvodovému zdivu. K západu vybíhající kotce pro vepře měly vstupy s kamenným ostěním s rovným nadpražím. Nad kotci se dochovalo zdivo skleníku, pod zaniklou prosklenou plochou, obrácenou k jihu, vyzděné z cementových cihel.



Obr. 4: Chlum u Dolní Lomnice, detail věžičky z roku 1910 na hřebenu střechy zámku – panského domu.



Obr. 5: Chlum u Dolní Lomnice, interiér kravského chléva na západní straně dvora. Klasicistní pláňkové klenby nesou železobetonové sloupky.

První vojenské mapování zachycuje dvůr průjezdné, téměř čtvercové dispozice.⁵⁾ Z barokní výstavby se zřejmě částečně dochovalo zdivo zámku. Trojprostorová dispozice s valenými klenbami v jeho jižní části vede k názoru, že barokní stavba měla menší rozsah než dnešní stavba.⁶⁾ Nicméně na odkrytém zdivu na západním průčelí nebyla v předpokládaném napojení severní části stavební spára patrná a zdivo mělo vcelku jednolitý charakter. Z barokní stavby zřejmě pochází dochovaná okenní mříž. Otázkou zůstane stáří nejvýznamnější uměleckořemeslného prvku někdejšího areálu, mřížových vrat brány do parku. Dnes nelze jednoznačně určit, zda šlo o přesunutá vrata z brány z někdejší barokní zahrady s květinovými parte-



Obr. 6: Chlum u Dolní Lomnice, sýpka na východní straně dvora, vpravo vjezd na mlat stodoly, vlevo vrata kolny a část čelní zdi kotců pro vepře se skleníkovou nástavbou.

ry s vykrajovanými nárožími s kruhovou centrální částí, ještě zachycené indikační skicou stabilního katastru, nebo o prvek novobarokní, obdobně jako věžička na hřebeni, osazená v roce 1910. Podoba konstrukčních úprav ve východní budově naznačovala, že se zde ukrývalo zdívo starší, zřejmě barokní stodoly.

Přes relikty staršího dvora měly všechny budovy, dochované před demolicí, jednoznačně klasicistní charakter, pocházející však ze dvou po sobě jdoucích stavebních etap, pochopitelně s mladšími úpravami. První etapu lze jednoznačně spojit s manžely Janem Filipem a Eleonorou Brzorádovými, majiteli statku v letech 1812–1837.⁷⁾ V tomto období, spíše však až ve 30. letech, došlo k zásadní přestavbě celého dvora, jehož půdorysnou podobu zachytil v roce 1842 stabilní katastr. 30. létům 19. století odpovídá uplatnění základního typu Rankova krovu, nebo trojlodní dispozice chléva s plackovými klenbami. Klasicistní podobu tedy dostal zámek s chlévem a stodola se sýpkou a vozovou kolnou. Od charakteru výstavby v první etapě se liší podoba konírny s výrazným členěním nádvoří fasády, s obdobně architektonicky řešenou branou i zastropením pruskými klenbami, které byly uplatněny i ve stáji v přílehlé části východního křídla. Koncepce a provedení členění symetricky řešeného průčelí konírny náleží až do poloviny 19. století a ve 40. nebo 50. letech 19. století má v Čechách více analogií. Typ symetricky řešené konírny s dvojicí řad příčných stání po bocích osového vstupu a s dvojicí kočárových kolen po stranách byl uplatňován zejména v průběhu druhé poloviny 19. století.⁸⁾ Stavebníkem byl tedy nejspíše až Josef Jan Brzorád s manželkou Barborou, který na statku zděděném po rodičích hospodařil v letech 1837–1885.⁹⁾ Kromě přestavby jižní části dvora vznikl v zahradě severně od zámku také domek zahradníka, jehož zdívo se dochovalo v přízemí vily.¹⁰⁾ V polovině 19. století zde tedy stál v podstatě nově, v klasicistní podobě postavený dvůr s modernizovaným zámekem a částečně vydlážděným nádvořím. Řešení hospodářských



Obr. 7: Chlum u Dolní Lomnice, hospodářský dvůr, interiér kolny v sousedství sýpky.

budov do určité míry vycházelo z publikovaných vzorových návrhů. Náročněji řešené fasády se neobracely do krajiny, ale zejména dovnitř uzavřeného dvora, a vytvářely tak příjemný prostor s navazující zahradou.

Datace 1910 na věžičce novobarokního charakteru ukazuje, že zde v této době, za Lea Zellera, který statek držel v od zimy 1910 do roku 1916, probíhaly určité úpravy.¹¹⁾ Zřejmě nejpozději v této době mohl vzniknout také pícník nad chlévem. V roce 1939 nechali manželé Svobodovi podle návrhu architekta Jindřicha Vlčka realizovat zejména úpravy a přístavby obytných budov.¹²⁾ Zahradní dům nebyl zbořen, ale pouze zvýšen o patro a doplněn schodišťovým rizalitem. Úpravy na exteriéru v maximální míře ctily klasicistní charakter budov, na který navázaly okenní výplně i římsy. Interiér dostal podobou úpravu s větším uplatněním dřevěných prvků. Lze

předpokládat, že právě tehdy došlo také k některým úpravám hospodářských budov. Zejména tomu nasvědčuje kultivovaně provedená modernizace chléva se subtilními železobetonovými sloupky vynášející klenby, které zlepšily manipulační prostor při obsluze dobytka. Stav areálu po této poslední kvalitní úpravě zachycuje letecká měřická fotografie z roku 1946.¹³⁾ Kromě hlavních budov jsou na ní dobře patrné třeba symetricky řešené vstupní přístavky do bývalé konírny i nově postavený nebo modernizovaný skleník. Na přírodně krajinářský park na severu navazoval na východě sad s pravidelně vysázenými stromy, do kterého byl vložen obdélný bazén, v jehož ose na jižní straně stál altán. Jižně od konírny se rozkládala zelení-

nová a květinová zahrada s pravidelně uspořádanými záhony. Západně ode dvora vznikla dvojice menších hospodářských budov. Bazén, spolu s některými stromy parku, je dnes posledním zbytkem, stopou po zmizelém areálu.

Tolik tedy připomínka podoby zaniklé historické stavby, sídla statku, kde majitelé po staletí žili a hospodařili a která přestála i 40. let nesvobody. V naší době ji však, tak jako řadu dalších hospodářských dvorů, potkal smutný osud.

Ing. Jan Žižka (zizka.jan@npu.cz): Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, Sabinova 373/5, Praha 3

POZNÁMKY

1. J. Úlovec, Zaniklý zámek v Chlumu u Dolní Lomnice, *Památky středních Čech* 35, č. 1, 2021, s. 37–46.
2. J. Žižka, Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách. Praha: NPÚ 2018, s. 93.
3. Indikační skica a císařský otisk stabilního katastru z roku 1842; originál stabilního katastru 1876, *Ags.cuzk.cz*, Archiv, Císařské povinné otisky stabilního katastru, Dolní Lomnice u Kunic, 1334-1-3, 1341-04.
4. J. Úlovec, o. c. v pozn. 1, zde na s. 45 podán popis zámku a publikován půdorys na obr. 3 (stav před rokem 1908), in: A. Podlaha, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu vinohradském*. Praha 1908.
5. I. Vojenské mapování [Oldmaps.geolab.cz – 1st (2nd) Military Survey, Section No 143., Austrian State Archive/Military Archive, Vienna]; Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně – <http://www.geolab.cz>; Ministerstvo životního prostředí ČR – <http://www.env.cz>
6. Srov. J. Úlovec, o. c. v pozn. 1, s. 45.
7. Tamtéž.
8. J. Žižka, o. c. v pozn. 2, s. 209–213.
9. J. Úlovec, o. c. v pozn. 1, s. 45.
10. Originál stabilního katastru, o. c. v pozn. 3, domek zakreslen při reambulaci v roce 1876.
11. J. Úlovec, o. c. v pozn. 1, s. 45.
12. Tamtéž.
13. *Ags.cuzk.cz*, Archiv, Letecký měřický snímek z roku 1946.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

1. Vojenské mapování [Oldmaps.geolab.cz – 1st (2nd) Military Survey, Section No 143., Austrian State Archive/Military Archive, Vienna]; Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně – <http://www.geolab.cz>; Ministerstvo životního prostředí ČR – <http://www.env.cz>

Literatura

- Úlovec, J.: Zaniklý zámek v Chlumu u Dolní Lomnice, *Památky středních Čech* 35, č. 1, 2021, s. 37–46.
- Žižka, J.: Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách. Praha: NPÚ 2018, s. 93.

Zur Gestalt des Hofs mit Schloss in Chlum bei Dolní Lomnice

Der Beitrag reagiert auf die von J. Úlovec verfasste Geschichte des nach 2012 verschwundenen Schlosses mit Hof in Chlum bei Dolní Lomnice (Bez. Prag-Ost). Er kommt aus der 2011 durchgeführten Orientierungsuntersuchung des Areals heraus und charakterisiert die gesamte Anlage und bauhistorische Gestalt einzelner Gebäude, sowie ihre Veränderungen.

Der Hofgrundriss mit den annähernd zu den Weltseiten orientierten Seiten war fast quadratisch mit drei bebauten Seiten, die Nordseite öffnete sich in den Garten. Die Südseite schloss der Pferdestall mit Tor ab, an der Westseite standen die Viehställe, das einstöckige Schlossgebäude und die angeschlossene Villa. Die Ostseite bildete das einheitlich gelöste Gebäude mit der Scheune, einem kleinen einstöckigen Speicher, Ochsenstall und Schuppen. An den Schuppen waren die Schweinebuchten mit Gewächshausaufbau angeschlossen. Der Hof war vom Park, Obst- und Gemüsegarten umgeben.

Die Hofgebäude waren im wichtigsten Teil in der Gestalt erhalten, die sie nach zwei klassizistischen Etappen in den 1830er Jahren und gegen Mitte des 19. Jahrhunderts hatten. Die erste Etappe nutzte etliche gemauerte Konstruktionen des Schloßchens und der Scheune aus, die aus dem 18. Jahrhundert gestammt hatten. Architektonisch bedeutender waren das Tor und die Hoffassaden des Schloßchens und des Pferdestalls. Die Innenräume der Wirtschaftsgebäude waren mit Platz- und preußischen Gewölben versehen. Das Areal wurde mit Nachdruck auf den bewohnbaren Teil gegen 1910 und vor

allem 1939 adaptiert. Die letzte Modernisierung betraf auch zum Teil die Wirtschaftsgebäude und die Veränderungen in der Umgebung samt dem in den Garten gesetzten Wasserbecken. Das Becken zusammen mit den Bäumen des ehemaligen Schlossparks sind die letzten Spuren nach der verschwundenen Anlage.

Abb. 1: Chlum b. Dolní Lomnice (Bez. Prag-Ost), Hof, Gesamtansicht von Südwesten. Links im Vordergrund das Schloßchen zwischen der anschließenden Villa und den Ställen, rechts das Tor mit dem Pferdestall (alle Fotos Autor, 2011).

Abb. 2: Chlum b. Dolní Lomnice, Hof, ehemaliger Pferdestall, Hoffassade (Mitte des 19. Jahrhunderts, Zubauten aus den 1930er Jahren).

Abb. 3: Chlum b. Dolní Lomnice, Hof, Tor.

Abb. 4: Chlum b. Dolní Lomnice, Schloßchen, Detail vom Dachreiter aus dem Jahr 1910.

Abb. 5: Chlum b. Dolní Lomnice, Hof, Kuhstall an der Westseite, Innenraum. Die klassizistischen Platzgewölbe sind von Betonsäulen getragen.

Abb. 6: Chlum b. Dolní Lomnice, Hof, Speicher an der Ostseite, rechts Einfahrt zur Tenne in der Scheune, links das Schuppentor und Teil von Front der Schweinebuchten mit Gewächshausaufbau.

Abb. 7: Chlum b. Dolní Lomnice, Hof, Schuppen neben dem Speicher, Inneres.